

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1\(61\).154-160](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1(61).154-160)
 УДК 336.221.4-042.2(4-6ЄС)

Сочка К.А.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ ОКРЕМИХ КРАЇН ЄС ТА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

У статті вивчено теоретичні підходи українських та зарубіжних науковців щодо взаємозв'язку рівня економічного розвитку країни та централізації частини ВВП через податкові інструменти, досліджено фіскальну ефективність прямого та непрямого оподаткування, його вплив на економічні процеси, а також окреслено окремі переваги та недоліки прямих та непрямих податків з точки зору реалізації пріоритетів соціально-економічної політики держави. Вивчено динаміку частки податкових доходів бюджетів окремих країн ЄС (Польща, Угорщина, Румунія) та державного бюджету України у ВВП за 2010 – 2020 роки. Здійснено порівняльний аналіз структури податкових доходів бюджетів окремих країн ЄС (Польща, Угорщина, Румунія) та державного бюджету України у розрізі прямих (податки на доходи та прибуток) та непрямих податків (податки на товари та послуги). Окреслено окремі напрямки вдосконалення прямого оподаткування в напрямку поступового посилення його значення.

Ключові слова: бюджет, податкові надходження, пряме оподаткування, непряме оподаткування, фіскальна ефективність, економічний розвиток

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення виконання владою своїх зобов'язань перед населенням, громадським та економічним секторами здійснюється головним чином за рахунок коштів бюджетної системи. Саме структура видатків бюджетів та їх динаміка впродовж певного періоду часу відображає пріоритети влади на конкретному етапі розвитку держави.

Не менш важливим питанням є побудова адекватної та фінансово спроможної системи формування доходів бюджету, яка забезпечує надійну акумуляцію фінансових ресурсів у середньо- та довгостроковій перспективі.

Варто наголосити, що моделі формування дохідної бази бюджетів суттєво відрізняються у різних країнах, що обумовлено їх історичним розвитком, природно-ресурсною базою, структурою економіки, рівнем інтеграції у систему міжнародного поділу праці та залученням до міжнародних економічних союзів, політикою влади щодо підтримки окремих сфер економічної діяльності, пріоритетами забезпечення соціальної політики тощо.

Традиційно абсолютна більшість доходів бюджетів акумулюється за рахунок податкових надходжень, які представляють собою безповоротну та безвідплатну передачу громадянами та бізнесом частини своїх

грошових ресурсів на користь державних інститутів при настанні обумовлених податковим законодавством випадків. В умовах фінансово-економічної та політичної нестабільності надзвичайно актуальною є дискусія науковців щодо пріоритетності подальшого розширення бази оподаткування окремих платежів та вироблення економічно обґрунтованого та фіскально ефективного балансу між прямим та непрямим оподаткуванням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні засади та класифікація податків, доцільність застосування різних інструментів податкового механізму, оптимізація податкових систем у напрямку ефективної реалізації державної політики соціально-економічного розвитку, збалансування прямого та непрямого оподаткування, забезпечення достатньої дохідної бази бюджетів ґрунтовно досліджена у працях вітчизняних науковців Т. Бутенко, О. Василика, М. Демяненка, О. Дроздовської, А. Крисоватого, І. Луїної, О. Озерчук, О. Прокопчук, Л. Тарангул, М. Федосова.

Варто наголосити, що у країнах з розвинутою економікою процеси економічного розвитку останніх десятиріч супроводжувалися постійним зростанням державних видатків, що у свою чергу, було обумовлено відповідним підвищенням рівня оподаткування населення та бізнесу.

Дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців [1; 2] підтверджують тезу про те, що розвиток податкових систем та практики оподаткування залежить від процесів економічного розвитку, активізації науково-

© Сочка К.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ», м. Ужгород, 0975663557, E-mail: katernyna.sochka@uzhnu.edu.ua

технічних досліджень та їх провадження у економічні процеси та щоденне життя, модернізації процесів виробництва та підвищення його ефективності, зростання рівня життя громадян. В результаті цих процесів спостерігається відповідне посилення рівня оподаткування та розширення його бази. Важливим чинником, який визначає ефективність податкових механізмів є також стан податкової дисципліни та податкової культури платників, рівень тіньової економіки та ухилення від оподаткування.

Науковці наголошують на важливості таких чинників збільшення доходів держави, як зростання кількості населення та його добробуту, що підвищує споживчий попит та активізує різні сфери економічної діяльності.

Погоджуємося з думкою авторів [3, с. 100-101; 4 с. 46], що у питаннях визначення оптимального співвідношення між прямим та непрямим оподаткуванням надзвичайно важливим чинником є середній рівень життя населення. Якщо з точки зору економічної справедливості доцільно надавати перевагу прямим податкам, які об'єктивно залежать від обсягів одержаних доходів або власності

конкретного платника податку (фізичної або юридичної особи), то з фіскальної точки зору використання непрямих податків для влади є більш привабливими. Частково цим і визначається переважання непрямого оподаткування у більшості постсоціалістичних країн Європи.

Наукові дослідження та статистичні дані підтверджують тезу про те, що розвинуті країни акумулюють у формі податків більшу частку ВВП порівняно з країнами, що розвиваються. При цьому спостерігаються суттєві відмінності у структурі податкових надходжень, зокрема, країни з розвинутою економікою надають перевагу оподаткуванню доходів (фізичних осіб та корпорацій), а країни, що розвиваються більший акцент надають податкам на споживання та торгівлю [1]. За результатами досліджень автор підходить до обґрунтованих висновків про наявність чіткої кореляції між динамікою ВВП та обсягами податкових надходжень. Зазвичай, багатші країни акумулюють більшу частину свого внутрішнього виробництва через податки до державних фондів (табл. 1).

Таблиця 1

Податкові доходи центральних бюджетів, частка до ВВП, 1996 – 2002 р.р.

Показники	Кількість країн	Медіанне значення показника, %
Загальна вибірка, в т.ч.	111	20,2
країни з розвинутою економікою	23	31,3
країни з перехідною економікою	19	25,4
країни, що розвиваються	69	15,7

Джерело: [1]

Методика аналізу передбачає визначення медіанного значення показника частки податкових доходів центральних бюджетів за період дослідження (1996 – 2002 роки) для країн, охоплених загальною вибіркою (111). Загальна вибірка включає три групи – країни з розвинутою економікою (23 одиниці), країни з перехідною економікою (19), країни, що розвиваються (69). Медіанне значення досліджуваного показника за групами країн відображає його середнє значення у конкретній групі країн. Дані таблиці 1 засвідчують той факт, що за період дослідження у країнах з розвинутою економікою частка податкових надходжень майже у два рази перевищувала аналогічний показник країн, що розвиваються.

Рівень акумуляції податкових надходжень у відношенні до ВВП опосередковано свідчить про рівень централізації фінансових ресурсів у державному секторі та відповідний рівень фінансування державних програм різного

призначення. Зрозуміло, що в умовах економічного зростання підвищується спроможність урядів забезпечувати впровадження економічних, соціальних, природоохоронних, військових та інших пріоритетів державної політики конкретного етапу розвитку країни.

Таким чином, проблема вибору оптимального співвідношення прямих та непрямих податків у окремих економічних системах залишається надзвичайно актуальною сьогодні.

Метою наукової статті є здійснення порівняльного аналізу структури податкових надходжень державного бюджету України та бюджетів суміжних країнах ЄС у розрізі прямого та непрямого оподаткування, у контексті їх фіскальної ефективності та економічного впливу на довгостроковий соціально-економічний розвиток. У даному дослідженні вивчено

бюджетні показники таких постсоціалістичних країн як Польща, Угорщина та Румунія.

Основні результати дослідження.

Фінансовою основою органів державної та регіональної влади для ефективної реалізації своїх прав та обов'язків є можливість акумуляції відповідного обсягу ресурсів в рамках бюджетної системи та системи державних цільових фондів.

Варто наголосити, що у міжнародній бюджетній статистиці підходи щодо класифікації доходів бюджетів відрізняються, що у окремих випадках дещо затрудняє порівняння та аналіз показників.

Доходи бюджету відображають централізовану у розпорядженні національних та місцевих органів влади частину валового внутрішнього продукту та національного багатства, яка використовується для реалізації

функцій держави. Абсолютна більшість бюджетних ресурсів мобілізується у вигляді податків, які представляють собою обов'язкові платежі фізичних та юридичних осіб до фондів держави.

Відповідно до класифікації Міжнародного валютного фонду податками вважаються обов'язкові безвідплатні кошти, які державні інституції можуть отримувати від бізнесу або громадян. Наголошується, що виключно державні інституції можуть отримувати доходи у формі податків [5, с. 84].

Згідно Податкового кодексу України [6, ст. 6] податок є обов'язковим і безумовним платежем до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, який справляється згідно законодавства.

Значення податкових доходів у бюджетах окремих країн ЄС та України показано у таблиці 2.

Таблиця 2

Частка податкових доходів бюджетів окремих країн ЄС та України, % ВВП

Країна / рік	2010	2015	2020
Польща	31,3	33,4	35,5
Словаччина	27,9	32,6	35,2
Угорщина	36,8	38,7	36,1
Україна	15,9	20,8	20,3

Джерело: сформовано автором за [7; 8]

Вивчення ретроспективних даних таблиці 2 засвідчує, що протягом періоду 2010 – 2020 років частка податкових доходів бюджетів Польщі, Словаччини та України зросла на 4,2%, 7,3% та 4,4% і досягла відповідно 35,5%, 35,2% та 20,3% ВВП. Це підтверджує глобальні тенденції, пов'язані з підвищенням рівня концентрації фінансових ресурсів через податкову систему у державних фондах по мірі зростання обсягів виробництва товарів та послуг, підвищення рівня життя населення. У досліджуваних країнах ЄС у 2020 році цей показник коливається на рівні 35-36%, а в Україні складає тільки 20,3% ВВП.

Як було обґрунтовано вище, з точки зору довгострокового економічного планування та фіскальної ефективності, важливим є співвідношення прямих та непрямих податків у структурі доходів бюджетів, оскільки це дає можливість оцінити пріоритети держави у питаннях регулювання економіки та стимулювання окремих сфер підприємницької діяльності або регіонів через інструменти податкової політики, впливати на рівень споживання визначених товарів або послуг,

забезпечувати очікуваний рівень доходів бюджетів.

Частка прямих податків (податки на доходи та прибуток) у ВВП серед 38 країн Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD) у 2020 році коливалася від 4,5% (Коста-Ріка) до 30% (Данія) [9, с. 59 – 60].

Саме тому точаться численні наукові дискусії [2; 3; 10] щодо нераціональної системи оподаткування вітчизняної економіки, яка не спрямована на стимулювання економічного розвитку, а орієнтована переважно на досягнення фіскальних цілей (висока частка податків на споживання та відповідно, несуттєве значення прямих податків у формуванні доходної частини бюджету, активне ухилення та чисельні порушення податкового законодавства тощо).

Підсумуємо основні ознаки прямих та непрямих податків з точки зору їх фіскальної ефективності та впливу на економічні процеси. Загалом, прямі податки орієнтовані на оподаткування кінцевих доходів або власності населення та бізнесу, а прямі податки спрямовані на оподаткування споживання товарів та послуг.

Прямі податки є важливим інструментом регулювання соціально-економічних процесів через диференціацію податкових ставок, надання податкових пільг або спеціальних режимів оподаткування доходів окремим видам бізнесу (мікробізнес, малий та середній бізнес), певним видам економічної діяльності (сільське господарство, туристична сфера тощо) або територіям (режими спеціальних економічних або інвестиційних зон), звільнення від оподаткування тощо. Таким чином, збільшення обсягів і частки прямих податків відображає позитивні тенденції у розвитку економіки, зростання фінансових ресурсів економіки та підвищення добробуту населення конкретної країни. Однак, підвищення прямих податків веде до зменшення кінцевих доходів громадян та бізнесу і змушує їх споживчий та інвестиційний потенціал. Оскільки обсяг сплачених прямих податків прямо залежить від розміру доходу або власності платника, вони вважаються більш соціально справедливими і зрозумілими.

З іншого боку, у країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються, фіскальний ефект від прямих податків буде невисоким через недостатньо розвинутий сектор економіки та сфери послуг, низький рівень доходів і життя громадян. У таких країнах перевага надається непрямому оподаткуванню.

Важливою перевагою непрямих податків є висока фіскальна ефективність через суцільне оподаткування споживчих товарів та послуг, простоту нарахування і швидкість сплати,

регулярність платежів, просторову рівномірність споживання. Однак, непряме оподаткування не враховує платоспроможність покупця товару або споживача послуги, що не є справедливим з соціальної точки зору. Крім того, непрямі податки збільшують ціну реалізації товару або послуги, у випадку затримок з відшкодуванням ПДВ (в Україні) у бізнесу фактично вилучаються обігові кошти, що в умовах економічної нестабільності веде до погіршення їх фінансового стану та кризи неплатежів.

Бюджетна класифікація доходів бюджету в Україні [11] визначає кодифікацію усіх видів надходжень, які підлягають зарахуванню до бюджетів і включає розділи: 1) податкові надходження; 2) неподаткові надходження; 3) доходи від операцій з капіталом; 4) трансферти; 5) цільові фонди.

Доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ), а надходження до бюджету включають усі доходи бюджету та кошти, залучені в результаті взяття боргових зобов'язань органами державної влади або органами місцевого самоврядування [12, ст. 2].

Загалом важливе значення податкових надходжень державного бюджету України можна оцінити з даних таблиці 3.

Таблиця 3

Динаміка складу та структури доходів державного бюджету України, 2015 – 2020 р.р.

Групи доходів бюджету	2015		2018		2020	
	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Податкові надходження	409,4	76,6	753,8	81,2	851,1	79,1
Неподаткові надходження	120	22,4	164,7	17,8	212,9	19,8
Доходи від операцій з капіталом	0,2	0,04	0,6	0,07	0,08	0,01
Цільові фонди	0,2	0,04	0,2	0,02	0,2	0,02
Трансферти	4,9	0,9	8,8	0,9	11,7	1,01
Разом доходів	534,7	100	928,1	100	1076	100

Джерело: сформовано автором за [8]

За період дослідження загальний обсяг доходів державного бюджету України збільшився у два рази від 534,7 млрд. грн. (2015 р.) до 1076 млрд. грн. (2020 р.), при цьому найбільші темпи продемонстрували трансферти (у 2,4 рази), одночасно доходи від операцій з капіталом зменшилися на 60%.

Показовою є структура доходів державного бюджету України, у якій домінує місце

займають податкові платежі (коливаються в межах 76,6 – 81,2% доходів бюджету). За період аналізу обсяг податкових надходжень державного бюджету збільшився у 2,1 рази, а питома вага також дещо зросла з 76,6% (2015 р.) до 79,1% (2020 р.).

Другою за важливістю групою доходів державного бюджету України є неподаткові надходження, обсяг яких за досліджуваний

період зріс у 1,8 рази, однак питома вага дещо скоротилася з 22,4% (2015 р.) до 19,8% (2020 р.).

Фіскальне значення трьох інших груп доходів за чинною бюджетною класифікацією є мінімальним і складає близько 1% дохідної бази бюджету.

Оскільки податкові надходження є найбільш важливим джерелом доходів вважаємо доцільним більш детально проаналізувати їх структуру та порівняти аналогічні показники окремих країн ЄС.

Одним з найбільш важливих індикаторів, що використовується в міжнародній практиці для оцінки податкових тенденцій є частка прямих та непрямих податків у ВВП і їх співвідношення у загальній сумі доходів бюджетів.

У практиці аналізу бюджетних показників широко використовується класифікація ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку), за якою податки групуються за базою оподаткування і поділяються на такі основні групи, як: податки на доходи та прибутки; обов'язкові внески на соціальне страхування, які розглядаються як податки; податки на заробітну плату та робочу силу; податки на власність;

податки на товари та послуги; інші податки [13, с.1].

У зазначеній класифікації внесками на соціальне страхування вважаються обов'язкові платежі, які сплачуються до урядових фондів і дають право на отримання майбутньої соціальної допомоги (допомога у випадку безробіття, нещасного випадку, травми та хвороби, пенсії по старості та інвалідності, відшкодування медичних витрат та послуг) [14].

У країнах ЄС частка коштів соціального страхування у доходах бюджетів є досить високою, що ускладнює порівняння аналізованих показників з огляду на те, що в Україні фінансування зазначених потреб проводиться за рахунок ресурсів пенсійного фонду та фонду соціального страхування, які формуються з чітко визначених джерел доходів.

У даному дослідженні з урахуванням відмінностей у бюджетній класифікації та групуванні доходів, для кращого порівняння показників виділимо дві групи податкових доходів бюджету (податки на доходи та прибуток і податки на товари та послуги) та групу інших податкових доходів (табл. 4).

Таблиця 4

Порівняльна структура податкових доходів бюджетів країн ЄС та України, %, 2020

Групи податкових надходжень	Польща	Словаччина	Угорщина	Україна
Податки на доходи та прибуток (Income and profits), в т.ч.	21,2	20,2	18,2	21,0
- податок на особистий дохід	14,8	10,8	14,6	10,9
- податок на прибуток	6,4	8,6	3,6	10,1
Податки на товари та послуги (Goods and services), в т.ч.	36,2	34,6	45,1	50,1
- ПДВ	22,4	21,0	27,1	37,3
Інші податкові доходи (Others)	42,6	45,2	36,7	28,9
Разом	100	100	100	100

Джерело: сформовано автором за [7; 15]

Вивчення структури податкових надходжень досліджуваних бюджетів дає підстави зробити висновки про те, що в усіх досліджуваних країнах у 2020 році у структурі доходів бюджетів найбільшу частку займали податки на товари та послуги (непрямі податки) – від 34,6% (Словаччина) до 50,1% (Україна). Варто наголосити, що у цій групі лівову частку доходів бюджетів в усіх країнах формує ПДВ, а саме 21,0% доходів бюджету у Словаччині, 22,4% - у Польщі, 27,1% - в Угорщині, найбільше – 37,3% в Україні. Слід наголосити, що акцент на переважно непряме оподаткування є фіскально ефективним з точки зору формування доходів бюджетів, що пов'язано з досліджуваними перевагами цих платежів (постійність та рівномірність у часі споживання товарів та

послуг, невеликі просторові коливання у споживанні, простота нарахування і сплати). Однак, непряме оподаткування є соціально несправедливими, особливо для осіб з низьким рівнем доходів через його регресивний характер.

Крім того, висока залежність доходів бюджетів від непрямих податків може стати чинником постійного підвищення цін на товари та послуги, особливо при оподаткуванні ресурсних товарів (паливо, електроенергія тощо) і в кінцевому результаті сприяти зростанню споживчої інфляції.

Податки на доходи та прибуток (фізичних та юридичних осіб) формують у середньому 18-20% податкових доходів бюджетів досліджуваних країн.

Варто зазначити, що в Польщі та Угорщині спостерігається порівняно вищий рівень оподаткування особистих доходів громадян (близько 14%-15% доходів бюджетів) при відносно низькому значенні частки податку на прибуток – відповідно 6,4% та 3,6% податкових доходів бюджетів. Таким чином, у цих країнах акцент при формуванні податкової політики робиться на переважному оподаткуванні доходів громадян, а оподаткування бізнесу є відносно стимулюючим і невисоким. У Словаччині частка податку на особистий дохід (10,8% доходів бюджету) є дещо вищою порівняно з часткою податку на прибуток (8,6%). В Україні частка податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств у 2020 році була практично однаковою і становила відповідно 10,9% та 10,1% податкових доходів державного бюджету.

У прямому оподаткуванні у досліджуваних країнах ЄС перевага надається оподаткуванню доходів громадян порівняно з оподаткуванням бізнесу. Така політика дає можливість підприємствам спрямувати більше ресурсів на інвестиції, розвиток виробництва, дослідження та розробку нових товарів. З теоретичної точки зору саме фізичні особи є кінцевими одержувачами доходів у формі заробітної плати, соціальних виплат, дивідендів, відсотків, фінансових операцій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати аналізу засвідчують важливе значення податкових надходжень у формуванні дохідної бази досліджуваних бюджетів. Актуальним залишається питання побудови оптимального співвідношення прямих

та непрямих податків, яке б одночасно задовольняло фіскальні потреби влади та забезпечило формування достатніх фінансових ресурсів у населення й бізнесу з метою задоволення їх споживчих та інвестиційних потреб.

Досвід розвинутих країн засвідчує, що в умовах позитивних економічних тенденцій спостерігається поступове підвищення рівня централізації фінансових ресурсів за допомогою податкових інструментів. Ці процеси, у свою чергу, забезпечують формування ресурсної бази органів влади для подальшої активної політики стимулювання розвитку галузей економіки, підтримки соціальної сфери, науки та вирішення важливих завдань суспільства.

На жаль, при невисоких доходах населення та суб'єктів бізнесу, низькому рівні податкової дисципліни та податкової культури, досить високому рівні тіньової економіки фіскальна ефективність прямих податків є малою і не дає можливості фінансувати державні видатки на належному рівні. Посилити фіскальне значення прямих податків можна використовуючи досвід зарубіжних країн, зокрема, застосування прогресивної шкали оподаткування доходів громадян та прибутку бізнесу, запровадження податку на виведений капітал, оподаткування предметів розкоші та послуг сегменту люкс.

Слід наголосити, що у країнах з розвинутою економікою саме система прямого оподаткування широко використовується та постійно вдосконалюється через вагомні регулюючі та стимулюючі можливості, які мають вирішальне значення для забезпечення довгострокових цілей економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. E. Ortiz-Ospina, M. Roser. Taxation. 2016. URL: <https://ourworldindata.org/taxation>.
2. Прокопчук Т.О. Специфіка податкових систем світу та України. *Молодіжний економічний дайджест*. К.: ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». 2015. № 2-3 (5-6), С. 94 – 101.
3. Тропіна В.Б. Фіскальне регулювання соціального розвитку суспільства. К.: НДФІ. 2008, 368 с.
4. Дроздовська О. С., Озерчук О. В. Співвідношення прямих та непрямих податків у податковій системі України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 10, С. 44-50.
5. *International Monetary Fund. Government Finance. Statistics manual*. 2014. URL: <https://www.imf.org/external/Pubs/FT/GFS/Manual/2014/gfsfinal.pdf>.
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
7. *OECD. Tax revenue*. URL: <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm>.
8. *Міністерство фінансів України. Доходи держбюджету України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>.
9. *OECD. Revenue Statistics 2022: The Impact of COVID-19 on OECD Tax Revenues. Tax levels and tax structures, 1965 – 2021*. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/revenue-statistics-2022_8409f31e-en#page5.
10. Бутенко Т. В., Бутенко В. В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2017. № 4 (32), С. 28-36.
11. Наказ МФУ «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#n3>.

12. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
13. *OECD*. Revenue Statistics 2022. The impact of COVID-19 on OECD tax revenues. URL: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/revenue-statistics-highlights-brochure.pdf>.
14. *OECD*. Social security contributions. URL: <https://data.oecd.org/tax/social-security-contributions.htm#indicator-chart>.
15. *Міністерство фінансів України*. Доходи держбюджету України. 2020 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2020/>.

REFERENCES

1. E. Ortiz-Ospina, M. Roser. Taxation. 2016. URL: <https://ourworldindata.org/taxation>. [in English].
2. Prokopchuk T.O. Spetsyfika podatkovykh system svitu ta Ukrayiny. [The specifics of the tax systems of the world and Ukraine.]. *Molodizhnyy ekonomichnyy daydzhest*. K.: DVNZ «KNEU im. V. Het'mana». 2015. № 2-3 (5-6), p. 94 – 101. [in Ukrainian].
3. Tropina V.B. Fiskal'ne rehulyuvannya sotsial'noho rozvytku suspil'stva. [Fiscal regulation of the social development of the society]. K.: NDFI. 2008, 368 p. [in Ukrainian].
4. Drozdovs'ka O. S., Ozerchuk O. V. Spivvidnoshennya pryamykh ta nepryamykh podatkiv u podatkoviy systemi Ukrayiny. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. [The ratio of direct and indirect taxes in the tax system of Ukraine.]. 2017. № 10, p. 44-50. [in Ukrainian].
5. *International Monetary Fund*. Government Finance. Statistics manual. 2014. URL: <https://www.imf.org/external/Pubs/FT/GFS/Manual/2014/gfsfinal.pdf>. [in English].
6. Podatkovyy kodeks Ukrayiny vid 2 hrudnya 2010 roku. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. [in Ukrainian].
7. *OECD*. Tax revenue. URL: <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm>. [in English].
8. *Ministry of Finance of Ukraine*. Revenues of the state budget of Ukraine. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>. [in Ukrainian].
9. *OECD*. Revenue Statistics 2022: The Impact of COVID-19 on OECD Tax Revenues. Tax levels and tax structures, 1965 – 2021. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/revenue-statistics-2022_8409f31e-en#page5. [in English].
10. Butenko T. V., Butenko V. V. Perevahy ta nedoliky vykorystannya riznykh form opodatkovannya v Ukrayini. [Advantages and disadvantages of using different forms of taxation in Ukraine.]. *Ekonomika: realiyi chasu*. 2017. № 4 (32), p. 28-36. [in Ukrainian].
11. Nakaz MFU «Pro byudzhettu klasyfikatsiyu» vid 14.01.2011. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#n3>. [in Ukrainian].
12. Byudzhetnyy kodeks Ukrayiny vid 8 lypnya 2010 roku. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>. [in Ukrainian].
13. *OECD*. Revenue Statistics 2022. The impact of COVID-19 on OECD tax revenues. URL: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/revenue-statistics-highlights-brochure.pdf>. [in English].
14. *OECD*. Social security contributions. URL: <https://data.oecd.org/tax/social-security-contributions.htm#indicator-chart>. [in English].
15. *Ministerstvo finansiv Ukrayiny*. Dokhody derzhbyudzhetu Ukrayiny. 2020 rik. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2020/>. [in Ukrainian].

Отримано 12.03.2023